

Tipologia textual

2n batxillerat – INS REGUISSOL

El text és el producte de l'activitat lingüística. És una unitat supraoracional, de rang superior a l'oració, perquè com a mínim n'inclou una. Ara bé, un text no és una suma d'oracions. Definint la sintaxi i el significat de cada una de les oracions d'un text, no el descriuríem, si no atenguéssim al seu significat i estructura global.

Els textos es poden classificar atenent als criteris generals següents: funció comunicativa que pretenen, estructura i marques lingüístiques. ADAMS (85) a *Quels types de les textes* dividí els textos en: narratius, descriptius, conversacionals, instructius, predictius, argumentatius, expositius i retòrics. Actualment és la classificació textual més estesa.

✓ Text descriptiu

Els textos descriptius tenen la funció d'asseverar enunciats d'estats. Expliquen com és una persona, un lloc, una època, un objecte, etc.

Les guies turístiques o els inventaris són exemples de textos descriptius en estat pur. Però la descripció sovint es manifesta a través de seqüències descriptives dintre d'altres tipus de textos: narratius, expositius, publicitaris...

Discursivament, els textos descriptius no responen a una organització fixada, però es desenvolupen de manera ordenada, sovint seguint criteris espacials: de dreta a esquerra, de dalt a baix, de general a concret...

Pel que fa a recursos lingüístics propis de la descripció, cal enumerar la presència de verbs atributius (*ser, estar, semblar*) i imperfectius (*haver-hi, tenir...*), generalment en el temps de present o pretèrit imperfecte d'indicatiu. Hi abunden també els adjectius, els sintagmes preposicionals amb funció de CN, aposicions, oracions de relatiu, i comparacions. Els connectors són preferentment espaciotemporals.

✓ Text narratiu

La narració respon a la funció comunicativa d'asseverar enunciats de fet, és a dir, relatar fets i accions reals i de ficció. Els textos o seqüències narratives responen a les preguntes Què fa? o Què passa?

Textos orals narratius són les rondalles, les llegendes urbanes, el resum de l'argument d'un llibre o d'una pel·lícula. Són exemples de textos narratius escrits: la novel·la, el còmic, la notícia a la premsa...

Els textos narratius responen a l'estructura tripartida següent:

- Plantejament, en què es descriu l'espai i el temps en què se situa l'acció, i es presenta els personatges principals de la narració.
- Nus, en què es narra el desenvolupament d'un conflicte.
- Desenllaç, en què es resol el conflicte, de manera positiva o negativa.

De vegades aquesta progressió cronològica lineal pot variar. La tècnica del *flash-back*, per exemple, inicia la narració amb l'explicació del desenllaç de la història; mentre que la tècnica de 'in media res', inicia el relat a partir del desenvolupament de la narració. Però els fets sempre segueixen un ordre lògic que permet al receptor seguir el fil argumental.

En aquest tipus de text és molt important el desdoblament de veus. Hi ha un narrador —que es pot identificar o no amb l'autor— i uns personatges, la veu dels quals pot introduir-se a través de diferents mètodes d'estil reportat (estil directe o indirecte), la qual cosa propicia sovint la freqüència de seqüències dialogades en els textos narratius. A més, el narrador pot adoptar el punt de vista d'un dels personatges, de manera que s'activen processos d'empatia.

Pel que fa a marques lingüístics de la narració, cal remarcar que els verbs són preferentment d'acció, i sovint es presenten en pretèrit perfet. Hi apareixen connectors i expressions espaciotemporals per situar l'acció narrativa, així com també connectors dialèctics sobretot causals, consecutius i contrastius, per marcar l'avançament lògic de les accions.

✓ El text argumentatiu

L'argumentació pretén convèncer l'interlocutor d'alguna idea. Els mítings electorals, els debats o els judicis són textos argumentatius orals. Exemples de textos argumentatius escrits són: l'article d'opinió, les cartes al director d'un diari, les crítiques d'espectacles (teatral, musicals...). Els anuncis publicitaris són retòrics, des del punt de vista formal, però argumentatius des del punt de vista funcional, ja que pretenen convèncer el receptor que compri un producte determinat.

Els textos argumentatius presenten l'estructura següent:

- Introducció, en què s'anuncia el tema que es tracta, incloent-hi la tesi que es vol defensar i les dades pertinents al cas, i en general, s'intenta crear una disposició favorable en el receptor.
- Desenvolupament, que inclou l'exposició i la defensa dels arguments i subarguments i la refutació dels contraarguments.
- Conclusió, que funciona de síntesi del que s'ha dit i de reforçament de la tesi que es defensa.

Com que els textos argumentatius es basen en la contraposició d'idees, són inherentment dialògics i modalitzats. El dialogisme es manifesta a través de la polifonia textual, explícita –diverses veus que defensen la tesi–, o implícita –una única veu que incorpora la veu que defensa l'antítesi per refutar-la–. La polifonia va associada a la intertextualitat. Citacions, referències a altres textos, comentaris..., són freqüents a l'hora d'exposar els arguments i contraarguments. Per altra banda, la modalització es concreta amb l'ús de verbs performatius (*creure, pensar, opinar...*), i amb la utilització de lèxic valoratiu: adjectius subjectivadors (*interessant, nefast, deplorable, brillant...*), i adverbis en –ment: *afortunadament, lamentablement...* Aquests textos presenten igualment un joc interessant de les persones del discurs, amb una presència notable de díctics referits a l'emissor i al receptor, i sovint s'utilitza la irona com a mecanisme textual.

Els connectors freqüents en els textos argumentatius són els dialèctics –especialment els contrastius: *però, tanmateix, d'altra banda*, així com els causals i consecutius; i també els metatextuals, que ajuden a organitzar el discurs. N'hi ha d'organitzatius: *en primer lloc, segonament, per acabar, per concloure*; d'exemplificació: *com ara*; de resum: *en resum*; de represa: *tal com dèiem...*

✓ El text expositiu

Els textos expositius tenen una finalitat didàctica, tenen la funció de fer comprendre alguna cosa. Podríem dir que responen a la pregunta genèrica Què és? Són habituals en la vida acadèmica: conferències, classes magistrals, exposicions orals, manuals, exàmens... Però també apareixen els mitjans de comunicació, sovint, amb un caràcter més divulgador que científic.

Presenten una organització lògica i jeràrquica. Responen també a una estructura tripartida:

--Introducció

--Desenvolupament

--Conclusió.

Seguint la màxima clàssica, en un text expositiu en la introducció diem de què parlarem, al desenvolupament en parlem, i a conclusió, diem de què hem parlat.

La informació dels textos expositius s'ha de presentar de la manera més clara i precisa possible. En els textos escrits, s'utilitza el recurs de la separació en apartats i subapartats, així com recursos tipogràfics: negreta, subratllats..., per fer més entenedor el discurs. I les exposicions orals s'ajuden de diferents entonacions i ritmes..., així com de suports audiovisuals: diapositives, power-point... Se serveixen de les tècniques de l'exemplificació i la definició.

Les característiques lingüístiques de l'exposició són la presència d'oracions atributives, d'aposicions i d'expressions vinculades a les definicions i l'abundància de subordinació i de connectors, sobretot de causa i conseqüència, que expliciten l'organització lògica de les idees.

✓ El text conversacional

La conversa és el text més usual de la nostra vida quotidiana. És l'intercanvi d'informació entre dos o més interlocutors, que junts basteixen el discurs. La conversa prototípica és espontània, és a dir, no preparada prèviament i amb un grau de formalitat baix. Tanmateix, també hi ha converses més elaborades, com les entrevistes radiofòniques o televisives; i també de fictícies –diàlegs teatrals o de telesèries–, que són una aproximació escrita de la llengua oral. Quan es transcriuen les converses s'utilitzen guions i signes d'exclamació i interrogació, així com acotacions –en el cas dels textos teatrals– per manifestar la comunicació no verbal.

La conversa s'estructura en torns de parla, i sol seguir l'estructura següent:

--Salutació: *Ep!, Com va?, Com estem?*

--Desenvolupament de la conversa a l'entorn d'un o de diferents temes

--Comiat: *Fins una altra!, A reveure!, Ja et trucaré!*

És molt important la comunicació verbal així com l'expressada amb el llenguatge no verbal: gestos, expressió facial, distància entre els interlocutors... Pel que fa a marques lingüístiques, cal destacar la referència constant entre text i context, això significa, entre altres, una presència abundant de díctics. Una frase com *Passa'm allò d'allà*, només es pot produir en una conversa informal cara a cara. El lèxic acostuma a ser poc precís (*cosa, fer, fotre...*), i la sintaxi es caracteritza per la presència de coordinació i juxtaposició en detriment de la subordinació, l'alteració sovintejada de l'ordre habitual de la frase (S-V-C), frases inacabades... També es habitual l'ús de vocatius, així com elements fàctics *oi?, m'entens?*, per cridar l'atenció de l'interlocutor. Les repeticions també són nombroses. A més, acostuma a ser un llenguatge emotiu, per això hi ha presència de diminutius i augmentatius, així com de frases interrogatives i exclamatives.

Les metàfores, comparacions i hipèrboles són recursos freqüentment utilitzats en les comunicacions informals, no amb la intenció d'embellir el text, sinó de millorar l'eficàcia expressiva.

✓ El text predictiu

Els textos predictius fan prediccions sobre fets que poden passar en el futur: butlletins meteorològics, tarot, alguns mítings electorals...

En aquests textos abunden els verbs en futur i el condicional, així com també verbs com ara: *juro, prometo...*; i adverbis que relativitzen la predicció: *segurament, probablement...*

✓ El text directiu

El text instructiu o directiu té la finalitat de dirigir unes accions amb la intenció de poder accomplir una fita. Una recepta de cuina, un manual d'instruccions d'un aparell electrodomèstic, un consell sobre com ser millor estudiant, o millors pares..., són exemples de textos directius.

Són textos caracteritzats per un llenguatge molt clar i precís, per tal que amb la informació es pugui assolir la finalitat proposada. Es poden dirigir a un receptor concret –ús de la segona persona: *agafa*, o *tireu--*, o impersonal: *es tira al foc*. La modalitat oracional predominant és l'exhortativa. *Espereu-vos cinc minuts abans de tirar l'arròs*. Sovint tenen el suport visual de dibuixos i imatges.

✓ El text retòric

Per parlar del text retòric, ens hem de situar en un nivell diferent del que hem adoptat en els altres tipus de text descrits, ja que l'elaboració retòrica, és a dir, l'ús del llenguatge amb finalitat estètica, pot superposar-se a gairebé qualsevol tipus de text. Una descripció o narració literària, un text argumentatiu (anunci publicitari...), són textos retòrics. Perquè text retòric és tot aquell en què s'ha tingut cura de l'embelliment del llenguatge. Són textos retòrics els literaris, però també els anuncis publicitaris, les cançons, els aforismes... Tots aquells en què es té especial atenció en la utilització de la llengua.

Els textos retòrics empren recursos expressius: mètrica i rima –en el cas de cançons, poesies, refranys...--, comparacions, metàfores, hipèrboles, al·literacions..., amb la intenció de crear bellesa a través del missatge.

Per acabar amb l'exposició del tema, concloem que els textos, segons la funció comunicativa que pretenen, l'estructura i els recursos lingüístics podem classificar-los en: narratius, descriptius, conversacionals, retòrics, instructius, predictius i argumentatius.

Fonts bibliogràfiques:

BORDONS, Glòria, et. alt. TXT. *La lingüística textual aplicada als comentaris de textos*. Barcelona: Edicions UB, 98.

CUENCA, M. Josep. *Comentari de texts*. València: El Bullent, SL, 96.

LORENTE, M. et. alt. *Tipus de discurs*. Barcelona: Santillana, 98

